VALTIOVARAINMINISTERIÖ
FINANSMINISTERIET

HE 78/2024 vp laeiksi hyvinvointialueesta annetun lain ja sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisestä Uudellamaalla annetun lain 2 ja 17 §:n muuttamisesta

SOSIAALI- JA TERVEYSVALIOKUNTA 17.9.2024.

MERVI KUITTINEN, VM/KAO
PASI LEPPÄNEN, VM/KAO

Esityksen tavoitteet

- Esityksen tavoitteena on edistää ja tukea hyvinvointialueiden kestävää taloudenhoitoa tunnistamalla talouden merkittävä vaarantuminen ja sen ehkäisemisemiseksi tehtävät toimenpiteet mahdollisimman varhaisessa vaiheessa.
- Tavoitteena on osaltaan varmistaa, että hyvinvointialueille kohdennettu rahoitus riittää ja takaa palveluiden saamisen.
- Tavoitetta tukemaan säädettäisiin ennakollinen talouden ohjauksen menettely tilanteisiin, jossa hyvinvointialueen taloudenpito on vaarantumassa merkittävällä tavalla. Menettelyn tavoitteena on ehkäistä hyvinvointialueiden joutumista tilanteeseen, jossa hyvinvointialueen arviointimenettelyn käynnistäminen tai lisärahoitus osoittautuisivat välttämättömäksi.
- Lisäksi hyvinvointialueen arviointimenettelyn vaikuttavuutta vahvistettaisiin siten, että arviointimenettelyssä käsiteltäisiin aina mahdollisuudet hyvinvointialueiden yhdistymiseen. Ennakollisen ohjauksen vahvistamiseen pyritään myös arviointimenettelyn ja hyvinvointialueiden rahoituslaissa säädetyn lisärahoituksen yhteyden tiukentamisella.

Ennakollinen talouden ohjauksen menettely, 13 b §

- Hyvinvointialuelakiin lisättäisiin uusi ennakollinen talouden ohjauksen menettely.
  - ✓ Menettely olisi tarkoitettu käytettäväksi ainoastaan yksittäisissä tilanteissa hyvinvointialueen talouden tilanteen vaarantuessa, ja se ei olisi osa säännöllistä vuosittaista ohjausta.
  - ✓ Harkinnanvarainen ja voitaisiin käynnistää laissa säädettävien taloutta kuvaavien tunnuslukujen, muissa prosesseissa päätettyjen toimenpiteiden toteutumista koskevien sekä talousarvion- ja suunnitelman sisältöä ja toteutumista kuvaavien kriteerien perusteella.
  - ✓ Hyvinvointialueen ja VM:n neuvottelumenettely, jonka tavoitteena on ehkäistä hyvinvointialueen talouden tilan vaarantumista. Menettelyyn osallistuisivat sosiaali- ja terveysministeriö ja sisäministeriö.
  - ✓ Mahdollista antaa hyvinvointialueelle talouden tervehdyttämistä ja palvelujen järjestämisen turvaamista koskevia toimenpidesuosituksia.
    - ✓ Suosituksissa sovitettaisiin yhteen eri ministeriöiden näkemykset hyvinvointialueen tilanteeseen.

13 b §

Ennakollinen talouden ohjauksen menettely

Ennakollinen talouden ohjauksen menettely on hyvinvointialueen ja valtiovarainministeriön neuvottelumenettely, jonka tavoitteena on ehkäistä hyvinvointialueen talouden tilan vaarantumista. Valtiovarainministeriö voi käynnistää neuvottelumenettelyn hyvinvointialueen kanssa, jos:

1) 123 §:n 2 momentin mukaisesti laskettu hyvinvointialueen tilinpäätöksen konsernituloslaskelman vuosikatteen ja poistojen suhde on alle 100 prosenttia tai konsernitilinpäätöksen laskennallinen lainanhoitokate on pienempi kuin yksi;

2) on ilmeistä, että ne toiminnan ja talouden muutoksiin kohdistuvat toimenpiteet, joita hyvinvointialueelta on edellytetty 15 §:n 3 momentin tai hyvinvointialueiden rahoituksesta annetun lain (617/2021) 26 §:n 1 momentin mukaisessa päätöksessä tai tämän lain 122 §:n mukaisessa menettelyssä, eivät ole toteutumassa eikä hyvinvointialue ole tehnyt päätöstä korvaavista toimenpiteistä;

3) talousarviossa- ja suunnitelmassa ei ole esitetty taloussuunnitelman tasapainon tai alijäämän kattamiseen tarvittavia yksilöityjä toimenpiteitä tai perusteita taikka talousarvio ja -suunnitelma ei ole 115 §:ssä säädetyn mukainen; tai

4) hyvinvointialueen talouskehitys on oleellisesti heikompaa kuin talousarviossa arvioidaan tai sitä ei voida arvioida esitettyjen tai raportoitujen tietojen perustella. ./..

13 b §

Ennakollinen talouden ohjauksen menettely

./..

Sosiaali- ja terveysministeriö ja sisäministeriö osallistuvat neuvottelumenettelyyn.

Neuvottelumenettelystä laaditaan valtiovarainministeriön johdolla asiakirja, jossa todetaan menettelyssä käsitellyt asiat ja se, mihin neuvotteluissa on päädytty, sekä hyvinvointialueelle annetut talouden tervehdyttämistä ja palvelujen järjestämisen turvaamista koskevat toimenpidesuositukset ja niiden toteuttamisen seuranta ja raportointiaikataulu. Asiakirja julkaistaan julkisessa tietoverkossa.

Lain soveltamisesta HUS-yhtymään sekä Helsingin kaupunkiin säädetään sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisestä Uudellamaalla annetussa laissa. HUS-yhtymän neuvottelumenettelyyn osallistuvat myös Uudenmaan hyvinvointialueet ja Helsingin kaupunki.

Arviointimenettelyä koskevat muutosehdotukset, 122 ja 123 §

- Arviointiryhmän tehtäviin lisäys käsitellä ehdotus hyvinvointialueen muuttamisen vireillepanosta.
- Arviointimenettelyssä olleen hyvinvointialueen raportoinnin lisääminen.
- Mahdollisuus käynnistää aluejakoselvitys ilman uutta arviointimenettelyä edellytysten yhä täyttyessä.
- Hyvinvointialueen talouteen liittyviin arviointimenettelyn käynnistämisen edellytyksiin muutos, jonka mukaan menettely voitaisiin käynnistää jo yhden myönnetyn lisärahoituksen perusteella.

Muut ehdotetut muutokset

- Lainanottovaltuuden kattavuutta koskeva teknisluonteinen muutos (investointeja vastaavat sopimukset), 15.1 §
- Aluevaltuuston tehtäviin muutokset, 22 §
  - asiakasmaksujen delegointimahdollisuus (8 k.)
  - tekninen muutos tilintarkastajan valinnasta (12 k.), vastaavasti myös 63 §, 73 § ja 117 § sekä 127 §:n ruotsinkielinen sanamuoto.
- Toimintakertomuksen sisältöön lisättäisiin arvio merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä, 119 §
- HUS yhtymään ja Helsingin kaupunkiin sovellettaviin lain säännöksiin tarkennukset, Uusimaalaki 2 §, 17 §.

VALTIOVARAINMINISTERIÖ
FINANSMINISTERIET

Kiitos

MERVI KUITTINEN, HALLITUSNEUVOS
ETUNIMI.SUKUNIMI@GOV.FI
VM.FI | @VMUUTISET